

Згодом, 19-річний поет виявив, що вже існує письменник із таким самим прізвищем (Леонід Полярний) і почав пошуки нового псевда. Наступного року твори письменника публікуються під йменням, яке його подальша творчість та політична діяльність зробили всесвітньо відомим – «Іван Багряний». Автор статті «Повернення Багряного» Г. Хвостенко, на нашу думку, помилково вважав, що вибір псевдоніма був зумовлений подіями Жовтневого перевороту 1917 р., який І. Багряний нібито «прийняв усією душою» [13, с. 2]. На вибір псевдоніма безперечний вплив мали памфлети М. Хвильового «Камо грядеши» (1925 р.).

У роки Другої світової війни, працюючи в газеті «Голос Охтирщини» (ред. І. Яценко), І. Багряний використовував ряд псевдонімів, про які йшлося вище. Працюючи в газеті як автор та художник і регулярно підписуючись під своїми творами іншими іменами, він, за умов війни та окупації, міг бути недосяжним як для радянської, так і для німецької влади.

В еміграції І. Багряний при мистецькому оформленні книг використовував псевдоніми «О. Турчин» та «В. Залуцький». Можна припустити, що вибір псевдонімів у цьому випадку був продиктований бажанням створити враження масовості художників, які працюють з видавництвом «Прометей», у якому побачили світ книги, до мистецького оформлення яких долучився І. Багряний.

Слід зазначити, що обравши нове прізвище «Багряний» письменник залишив власні ім'я та по батькові. Псевдонім «Іван Багряний» в еміграції став офіційним прізвищем Івана Павловича. Саме це прізвище зазначалося в усіх офіційних документах, у тому числі й у посвідченні особи [14, арк. 1]. «Багряними» стали друга дружина Галина та діти письменника Нестор і Роксолана.

Таким чином, встановлено, що справжнім прізвищем І. Багряного було «Лозов'ягін»; аргументовано, що дідівське прізвище «Лозов'яга» за умов царської русифікаторської політики зазнало модифікацій. З'ясовано, що вибір І. Багряним псевдонімів зумовлювався в основному суспільно-політичними причинами. Досліджено, що в еміграційний період життя Івана Павловича псевдонім «Багряний» став його офіційним прізвищем.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Усань В. «Ми ще каратимем хамів мечем республіки...» / Вадим Усань // Березіль. – 1996. – № 9-10. – С. 127-144.
2. Історія української культури : [у 5 т.]. – К. : Наукова думка, 2001. – Т. 5. – Кн. 2. : Українська культура ХХ – початку ХХІ століть. – 1032 с.
3. Череватенко Л. «Ходи тільки по лінії найбільшого опору і ти пізнаєш світ» / Леонід Череватенко // Дніпро. – 1990. – № 12. – С. 61 – 76.
4. Шевченко Л. А. Багряний Іван Павлович / Л. А. Шевченко // Енциклопедія історія України : [у 10 т.]. – К. : Наукова думка, 2005. – Т. 1 : А-В. – 688 с. – С. 162.
5. Державний архів Сумської області. – Ф. 745. – Оп. 1. – Спр. 148.
6. Державний архів міста Києва. – Ф. Р-622. – Оп. 1. – Спр. 523.
7. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). – Ф. 263. – Оп. 1. – Спр. 69429 фп.
8. Галузевий державний архів Служби безпеки України. – Ф. 6. – без оп. – Спр. 76073-фп.
9. ЦДАГО України. – Ф. 269. – Оп. 2. – Спр. 105.
10. Гришко В. Карби часу : Історія, література, політика. Публіцистика : [у 2 т.] / Василь Гришко. – К. : Смолоскип, 1999. – Т. 1. – 1999. – 868 с.
11. Шугай О. Іван Багряний або Через терни Гетсиманського саду : [роман-дослідження] / Олександр Шугай. – К. : Видавництво «Рада», 1996. – 479 с.
12. Коновал О. Згадаймо Івана Багряного та його творчість / Олексій Коновал // Нові дні. – Торонто. – 1991. – № 499. – С. 18.
13. Хвостенко Г. Повернення Багряного / Г. Хвостенко // Сумщина. – 7 вересня 1991. – №5. – С. 2.
14. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. – Ф. 1186. – Оп. 1. – Спр. 57.

УДК 378.147:37.013.42:37.035.91

Паламарчук К.В.

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ, РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Анотація

В статті досліджено погляди учених на критеріїв и показателів, урівней сформированности лидерских качеств будущего социального педагога.

Розглянувши та теоретично проаналізувавши праці сучасних українських та зарубіжних науковців, таких як О.В. Винославська, М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, В.М. Марченко, С.Д. Максименко, С.О. Соловієнко, Г.В. Щьокін, В.В. Ягоднікова, нами було виявлено схожість думок, щодо процесів які є передумовами будь яких вчинків людини. Науковці виділяють: *емоційно-вольову, мотиваційну, особистісну та ділову сфери*.

Емоційно-вольову сферу розподіляють: на почуття, емоції та волю [1, С. 46-48; С. 52]. На сьогоднішній день існує досить багато визначень. О.В. Винославська вважає що почуття - це внутрішнє відношення людини до того, що відбувається в її житті, що вона пізнає або робить, яке переживається в різноманітній формі [2, С. 168]. Почуття в розумінні С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко – це специфічні людські узагальнені переживання ставлення до людських потреб [3, С 197]. Г.В. Щьокін почуття кладе в основу емоційної сфери. На його думку почуття – це внутрішнє відношення людини яке переживається відносно того що відбувається в житті, що вона пізнає чи робить. Відповідно, почуття, автор розподіляє на емоції, афекти, настрої, стреси, пристрасті та почуття у вузькому їх значенні [4, С. 47]. Ознайомившись з думками науковців ми можемо зробити висновок що почуття - це внутрішні переживання людини відносно подій в її житті.

Емоція на думку О.В. Винославської у більш вузькому значенні - це безпосереднє, тимчасове переживання якогось певного більш постійного почуття [2, С. 168]. Емоції – це загальна активна форма переживання організмом своєї життєдіяльності [5, С. 197]. В основу емоційної сфери науковці покладають: амбівалентність, апатію, астенічні емоції, афект, депресію, допитливість, емоційність, емпатію, іронію, настрій, натхнення, почуття, пристрасть, стрес, тривожність. Г.В. Щокін до емоційної сфери відносить також емоційність (властивість людини що характеризують його зміст, якість та динаміку його емоцій та почуттів) та тривожність (схильність індивіда до переживання тривоги, яка характеризується низьким рівнем виникнення почуття тривоги) [3, С. 49; 20]. На нашу думку емоція – це активна форма тимчасового переживання людиною більш постійних почуттів.

За В. Селівановим під волею слід розуміти активність особистості, і передусім активність регуляції в умовах подолання труднощів [2, С. 185]. Воля – це психічний процес свідомої та цілеспрямованої регуляції людиною своєї діяльності та поведінки з метою досягнення поставлених цілей [5, С. 208]. Г.В. Щокін вважає що вольова сфера – це усвідомлена організація та саморегуляція людиною своєї діяльності та поведінки, направлена на боротьбу з труднощами при досягненні поставленої цілі [4, С. 51]. До основних ознак вольової сфери науковці відносять: вимогливість до себе, вимогливість до якості власної праці, витриманість, відповідальність за доручену справу, володіння собою, дисциплінованість, дієву активність, емоції, звиягу (героїзм), зібраність, зосередженість, імпульсивність, ініціативність, комфортність, мотивацію, мужність, навіюваність, наполегливість, настійливість, нестримність, об'єктивну оцінку, обов'язковість, організованість, передбачуваність, податливість, ретельність, рішучість, самовладання, самокритичність, самоповагу, самоконтроль, самостійність, силу волі, сміливість, упертість, цілеспрямованість. Вказані вольові якості особистості не тільки реально виявляються, але й формуються у здійсненні нею вчинків. Саме через вчинення відбувається розгортання потенціалу вольових якостей особистості [2, С. 191].

Сукупність мотивів поведінки і діяльності розглядається як *мотиваційна сфера* особистості. Мотиваційну сферу людини можна оцінювати за розвиненістю, гнучкістю, структурністю. Чим більше різноманітних потреб, мотивів, цілей в людини, тим більш розвинена її мотиваційна сфера. Чим різноманітніше способи задоволення потреб, тим гнучкіше мотивація. Таким чином, зміст мотивів є найбільш істотною характеристикою спрямованості особистості та рівня її вихованості. Мотивами можуть виступати потреби, інтереси, прагнення, бажання, почуття, думки. У цілому, ця сфера є динамічною й змінюється в залежності від багатьох обставин. Мотиви розрізняються не тільки за змістом, але й за рівнем усвідомленості, стійкості. Спрямованість особистості є результатом виникнення стійко домінуючих мотивів поведінки, а також інших особливостей особистості, що допомагають чи заважають реалізувати мотиви [2, С. 208-210]. В мотиваційній сфері виділяють: бажання (це недостатньо сильний мотив), хотіння (це активний мотив, що спонукує до дії), інтерес (це спрямованість особистості на певний предмет, явище), схильність (це спрямованість не тільки на предмет, але й на саму діяльність), ідеал (це вища форма мотивації, що виражає основні напрями особистих прагнень людини) [2, С. 208-210]. Також додають: відповідальність, людяність, вимогливість, справедливість, скромність [6, С.62-64].

Проаналізувавши праці Ягоднікової В.В. до якостей *особистісної сфери* ми можемо віднести: вплив на інших; оригінальне, творче мислення; оперативність; комунікативні вміння; організаторські вміння; зібраність; вимогливість до себе; самостійність; цілеспрямованість; енергійність; самовдосконалення; терпимість та готовність якісно виконувати однотипну роботу; психологічна стійкість; критичність та самокритичність завдяки якій лідер оцінює не тільки свої успіхи але і невдачі; надійність; здатність виконувати обіцянки; оптимістичність; рішучість; здатність мати стиль поведінки в залежності від умов; необхідність слідувати за своїм лексиконом; уміння завойовувати авторитет; ефективно спілкуватися та керувати конфліктом [7, С.7; 26, С.62-64].

Ділові якості особистості – це узагальнені, специфічні властивості особистості, які характеризують можливості застосування особистісного потенціалу в суспільно-громадській, державно-політичній, виробничій сферах і обумовлюють успішність виконання професійної діяльності загалом [5, С. 31]. До якостей *ділової сфери* можна віднести: активність; акуратність; бережливе ставлення до природи; вимогливість; відповідальність; відсутність шкідливих звичок; впливовість; гідність; гнучкість мислення; готовність до ризику та співпраці; гуманістичний світогляд; дисциплінованість; ділова культура, спрямованість; доброзичливість; емоційна зрілість; енергійність; життєстійкість; загальна ерудованість; задоволеність; заповзятливість; здатність до конкуренції, саморозвитку та співпраці; здатність ризикувати; ініціативність; інтелігентність; компетентність; комунікабельність; контактність; любов до професії; наполегливість; незалежність; оперативність; оптимізм; організаторські здібності; організованість; орієнтація на успіх; особиста саморегуляція; підприємливість; порядність; посидючість; прагнення до самореалізації; прагнення до успіху; практичність; працездатність; принциповість; професійна саморегуляція; ретельність; рішучість; соціальна активність та відповідальність; старанність; сумлінність; схильність до нового; творчість (творчий потенціал); товариськість; уміння жити поряд з іншими; уміння йти на виправданий ризик; цілеспрямованість; чесність та ін. [7, С.7; 5, С. 31-33, С.62-64].

Отже, проаналізувавши праці науковців ми отримали змогу виділити емоційно-вольову, мотиваційну, особистісну та ділову сфери діяльності індивіда. Також нами було виділено та об'єднано основні показники кожної із сфер, що дає можливість в подальшому використовувати узагальнені наукові знання для розробки програми формування лідерських якостей майбутнього соціального педагога.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Психологія: схеми, опорні конспекти, методика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред.. М.С. Корольчука. – К. : Ельга, Ніка-центр, 2005. – 320с.
2. Психологія: Навч. посіб. / О.В.Винославська, О.А. Бреусенко-Кузнецов, В.Л. Зливков та ін.; за наук. ред. О.В. Винославської. – Київ : Фірма "ІНКОС", 2005. – 352 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посібник / С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256с.
4. Основы психологических знаний: учеб. пособие / Авт.-сост. Г.В. Щёкин. – 4-е изд., стереотип. – К. : МАУП, 2001. – 128с.
5. Мартинець Л.А. Ділова людина : шляхи становлення : заняття зі старшокласниками / Лілія Мартинець. – К. : Шк. Світ, 2011. – 128 с. – С.31-33

6. Киреева И.В. Личностные качества современного лидера / И.В. Киреева // Молодежь и будущее Украины : матер. первой Всеукраинской студенческой научно-практической конф. / Отв. ред. В.И. Носков. – Донецк : ДИУ, 2003. – 209с.

7. Ягоднікова В.В. Формування лідерських якостей старшокласників в особистісно орієнтованому виховному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / В.В. Ягоднікова. – Луцьк : 2006. – 21 с.

Пільгусьва О.А.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З БОТАНІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Фразеологические единицы с ботаническим компонентом являются интересным объектом исследования в силу того, что ботанический компонент отражает этноспецифические условия окружающей человека природы, из которой тот или иной народ заимствует для фразеологических образов наиболее яркое и запоминающееся и наделяет его определенной эмоционально-экспрессивной национальной окраской.

С помощью комплексного подхода проведен анализ фразеологических единиц с ботаническим компонентом итальянского и украинского языков.

Анализ фактического материала подтверждает, что культурно-национальная специфика критериев оценки обнаруживается, прежде всего, в форме антропометричности, под которой имеется в виду такое соотношение объекта оценки и определенного эталона, в котором на первый план выдвигаются свойства, приписываемые человеком этому эталону как символу независимо от номинативной стороны языковой единицы и позволяет сделать следующие выводы:

- взаимная связь языка и культуры является очевидной. Каждый язык неотделим от культуры, которая составляет его содержательный аспект.

- в языке закрепляются и фразеологизируются именно те образные выражения, которые ассоциируются с культурно-национальными эталонами, стереотипами, мифологемами и т.п.

Для кожної мови характерною є оригінальність її фразеології, яка пов'язана з унікальністю щоденного життя, звичаїв, культури і ментальністю народу. Дослідження фразеології будь-якої мови являє особливий інтерес в рамках такого актуального напрямку сучасних лінгвістичних досліджень, як лінгвокультурології, так як фразеологічні одиниці є найціннішою лінгвістичною спадщиною, у якій відображаються бачення світу, побутовий, історичний і духовний досвід. Суб'єкт фразеологічної номінації та мовленнєвої діяльності - це завжди суб'єкт національної культури.

Фразеологічні одиниці з ботанічним компонентом є цікавим об'єктом дослідження в силу того, що ботанічний компонент відображає етноспецифічні умови навколишнього середовища, з якого той чи інший народ запозичує для фразеологічних образів найбільш яскраве і наділяє його певним емоційно-експресивним національним забарвленням.

Фразеологія природи будь-якої мови включає складну емоційну гамму, яка відображає як практичний, так і естетичний екологічний досвід людини. Така фразеологія створюється за антропоцентричним принципом, згідно з яким «людина - мірило всіх речей».

Відображення природи, зокрема її рослинного світу, у фразеологічних образах пов'язане з традицією ще дохристиянських часів, коли людина вважала себе частиною природи, а саму природу персоніфікувала, вела з нею діалог. Релігійно-міфологічний погляд людини на світ розвивався поступово як антропологічний, приймаючи форму специфічного сприйняття пояснення природи та її явищ через сферу побуту людини.

Екологічне оточення значно відрізняється в різних куточках Землі і особливостями клімату, фауни, флори, і просто ландшафтними характеристиками. Потрапляючи в сферу людської діяльності, природні утворення втягуються в сферу культурних інтересів соціуму і отримують назви, які відображають суспільний досвід носіїв мови, їх суб'єктивні та прагматичні оцінки.

У складі фразеологізмів тих мов, що зіставляються є, крім загальних ботанічних компонентів, ряд компонентів, що позначають національно-специфічні рослини, характерні для флори Італії та України. До таких ботанічних компонентів в італійській мові відносяться *alloro лавр, edera плющ, oliva оливок, limone лимон, vite виноградна лоза*.

Серед українських можна виділити такі компоненти, як *блекота, бузина, гречка, хрін*.

Аналіз матеріалу показує, що в складі фразеологізмів обох мов ботанічний компонент представлений такими частинами мови, як іменник: італ. *mangiare il fieno in erba* 'витратити те, що ще не зароблено', *ottenere la palma* 'отримати перемогу', укр. *задати перцю з маком* 'завдати клопоту', *яблуко розбрату* 'причина ворожнечі'. В українській мові рідше зустрічаються ботанізм-прикметники: *дати березової каші* 'покарати різками'; *макової росинки в роті не мав* 'давно не їв'.

Проведений аналіз дозволив виділити найпродуктивнішу групу фразеологізмів з ботанічним компонентом, об'єднану концептом «ставлення людини до чого-небудь», що дає оцінку яких-небудь явищу. Прикладами можуть послужити такі одиниці: італ. *mangiar l'aglio* 'змиритися з непростотою ситуацією'; *patata bollente* 'складна проблема, небезпека'; *un mazzo d'agli* 'неприємний результат'; *spremere come un limone* 'використати когось з корисливою метою'; *mangiare la foglia* 'зрозуміти ситуацію'; *distinguere il grano dal foglio* 'розрізняти добре та погане'; *legare la vigna con le salsicce* 'жити в достатку'; *in fiore* 'момент найбільшого розквіту'; укр. *через гречку прогнати* 'провчити'; *яблуку ніде власти* 'людно'; *мати на горіхи* 'бути покараним'; *стрибає у гречку* 'про того, хто знаходиться у позашлюбному зв'язку'; *хрін редьки не солодший* 'одне не краще за інше'; *на городі бузина, а в Києві дядько* 'йдеться про непослідовність чіїхось висловлювань'; *як трава* 'несмачний'; *на вербі груші* 'щось зовсім неправдоподібно, небилиця'; *любити як кіт тютюн* 'зовсім не любити'; *хоч мак сію* 'про незвичайну тишу'.

Семантичний аналіз досліджуваних одиниць показує, що група фразеологізмів з ботанічним компонентом, об'єднана концептом «характер та інтелектуальні здібності людини» також є однією з найпродуктивніших. Наприклад: італ. *una patata*